

sonales beretninger som en række glimt af efterkrigstidens sociale vilkår i forskellige lande. Selvom bogen i nogen grad har karakter af et mindeskrift, er der samtidig tale om et solidt og professionelt udført historisk arbejde.

Henning Poulsen

Anita Dethlefsen: *På vej mod EF. Landbruget og de europæiske markedsplaner 1957-72.* (Landbohistorisk Selskab, 1988). 144 s.

Bogen er en bearbejdet version af forfatterens historiespeciale. Den belyser og analyserer de danske landbrugsorganisationers holdning til de europæiske markedsdannelser fra oprettelsen af De Seks til Danmarks indtræden i det udvidede fællesskab.

Den hidtidige opfattelse har nærmest været, at et enigt landbrug oprindelig stod bag ønsket om, at Danmark skulle tilslutte sig De Seks allerede i 1957. Formålet med undersøgelsen har været at efterprøve, om eller hvor længe denne enighed faktisk var til stede, og forfatteren søger i den sammenhæng at kaste lys over erhvervets vilkår i efterkrigsårene og give et indblik i, hvordan de forskellige landbrugsorganisationer varetog de ofte heterogene medlemsinteresser.

Fremstillingen bygger først og fremmest dels på internt materiale (bestyrelsesmødereferater m.v.) fra bl.a. Landbrugsrådet, De danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Centralforeningen af Tolvmandsforeninger samt fra svineslagteri- og kvægsalgsorganisationer, dels på disses og andre landbrugsorganisationers trykte beretninger og indlæg i øvrigt i den offentlige debat.

Bogen er inddelt i tre kronologiske

hovedafsnit, hvoraf det første dækker perioden frem til 1960, da Vesteuropas opdeling i to markedsblokke blev en realitet ved oprettelsen af EFTA. Det næste omfatter tiåret 1960-69, hvor den franske (læs de Gaulles) modstand mod Englands tilslutning til De Seks cementserede markedsdelingen, mens det sidste behandler forhandlingsperioden 1970-72 indtil Danmarks optagelse sammen med England (og Irland).

I de enkelte afsnit gives der ud over en oversigt over landbrugets økonomiske og markeds-mæssige udvikling en nuanceret redegørelse for de enkelte organisationers argumentation og motiverne bag. Det fremgår heraf, at deres tilknytning til de forskellige produktionssektorer (korn, kvæg, svin) meget hurtigt kom til at spille en afgørende rolle for deres holdninger. Så snart England i forbindelse med EFTA-dannelsen gav nogle – ganske vist små – lempelser på den danske landbrugseksport, var både husmandsorganisationerne og svineslagterierne tilbøjelige til at betinge sig, at dansk tilslutning kun måtte ske sammen med England, mens kvægorganisationerne (herunder landboforeningerne) i højere grad fastholdt ønsket om dansk enegang. De divergerende synspunkter blev udtrykt op gennem tresserne, bl.a. i forbindelse med gennemførelsen af landbrugsstøtteordninger, og først i forhandlingsrunden 1970-71 lagde organisationerne igen vægt på at markere landbrugets enighed i ønsket om EF-tilslutning.

Trods sit beskedne omfang giver bogen et udmærket bidrag til belysning af nogle væsentlige sider af dansk landbrugs moderniseringsproces i efterkrigsårene. Især for videre undersøgelser over landbrugets udvikling i 1960'erne er den et godt udgangspunkt.

Erik Korr Johansen